

LIZDA prasība:

3. Atcelt grozījumus MK noteikumos Nr. 583 “Kritēriji un kārtība, kādā valsts piedalās vispārējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksas finansēšanā vidējās izglītības pakāpē”. Neveikt grozījumus par kvalitatīvo un kvantitatīvo kritēriju maiņu, pārskatīt OCE indeksa aprēķina formulu.

IZM atbilde par LIZDA prasību:

MK 11.11.2018. noteikumi Nr. 583 “Kritēriji un kārtība, kādā valsts piedalās vispārējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksas finansēšanā vidējās izglītības pakāpē” (turpmāk – noteikumi Nr. 583) stājās spēkā 2020. gada 1. augustā. 2020. gada septembrī Valsts izglītības informācijas sistēmā tika veikta obligāto centralizēto eksāmenu rezultātu indeksa aprēķini, kuri liecināja, ka 22 pašvaldības vidusskolām aprēķinātais indekss neatbilda noteikumu prasībām, t.i. nebija vienāds vai lielāks par 40%. Sešās no vidusskolām, kas neizpildīja noteikumos Nr. 583 noteiktās prasības, šajā mācību gadā nav uzņemta 10. klase. Savukārt par trīs vidusskolām pašvaldības jau ir pieņēmušas lēmumus par šo skolu reorganizāciju par pamatskolām. Par pārējām notiek ministrijas konsultācijas ar pašvaldībām, meklējot labākos risinājumus kvalitatīvas izglītības nodrošināšanai.

Noteikumos Nr. 583 plānots veikt grozījumus, lai salāgotu minētos noteikumus ar pieņemtajiem tiesību aktiem:

- 2020. gada 19. jūnijā Saeimā pieņemts Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums;
- Ministru kabineta 06.10.2020. noteikumi Nr. 618 “Izglītības iestāžu, eksaminācijas centru, citu Izglītības likumā noteiktu institūciju un izglītības programmu akreditācijas un izglītības iestāžu vadītāju profesionālās darbības novērtēšanas kārtība”, kas precizē kritērijus, pēc kuriem tiek vērtēta izglītības iestādes īstenoto izglītības programmu sniegtās izglītības kvalitāte;
- 2020. gada 20. oktobrī Ministru kabinets izskatīja informatīvo ziņojumu “Par kvalitatīvas vispārējās vidējās izglītības nodrošināšanas priekšnosacījumiem” un uzdeva Izglītības un zinātnes ministrijai veikt ziņojumā minētās darbības, tai skaitā veikt grozījumus noteikumos Nr. 583 līdz 2020. gada 31. decembrim.

LIZDA sniegtais komentārs par IZM atbildi:

LIZDA uzskata, ka nav pieļaujama grozījumu veikšana MK noteikumos Nr. 583 “Kritēriji un kārtība, kādā valsts piedalās vispārējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksas finansēšanā vidējās izglītības pakāpē” :

- LIZDA savā atzinumā par MK noteikumiem Nr. 583 “Kritēriji un kārtība, kādā valsts piedalās vispārējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksas finansēšanā vidējās izglītības pakāpē” norādīja, ka nepieciešams pilnveidot OCE rezultātu indeksa aprēķinu atbilstoši starptautiski atzītiem izglītojamo mācību sasniegumus ietekmējošiem datiem līdz 2020. gada 30. decembrim. LIZDA vērs uzmanību, ka 2018. gada 11. septembrī MK sēdē tika izskatīti un pieņemti "Noteikumi par kritērijiem un kārtību, kādā valsts piedalās vispārējās

izglītības iestāžu pedagogu darba samaksas finansēšanā vidējās izglītības pakāpē atbilstoši minimāli pieļaujamajam izglītojamo skaitam, un kritērijiem maksimāli pieļaujamajam izglītojamo skaitam". Noteikts, ka līdz 2019. gada 1. oktobrim IZM jāiesniedz MK informatīvo ziņojumu par izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas izveidi, tai skaitā pilnveidojot kvalitātes kritērijus. Šobrīd OCE rezultātu indeksā ir iekļauti izejas dati, kurus izglītības iestāde nevar ietekmēt, piemēram, izglītojamo skaits, kas nekārto centralizētos eksāmenus. Izglītības iestāde nevar ietekmēt un nepieņem lēmumus par izglītojamo atbrīvošanu no eksāmeņiem un nevar ietekmēt izglītojamo, viņu ģimeņu pieņemtos lēmumus pārtraukt mācības. Uzskatām, ka nav pieļaujama šādu datu, kas nav saistīti ar izglītības procesa kvalitāti, iekļaušana izglītības kvalitātes mērījumu formulā. OCE indeksa aprēķinā nav ņemts vērā speciālās izglītības, neklātienas programmu īpatsvars, kas ietekmē centralizēto eksāmenu rādītājus un OCE indeksu;

- Pēc Covid-19 attālinātās mācības nebūs obligātas, bet tagad tās ir obligātas 5.-12. klasēm. Nav pietiekamu resursu attālināto mācību īstenošanai 10.-12. klasēm, kas var būtiski ietekmēt izglītības kvalitātes rādītājus;
- Covid-19 izplatības laikā ir paaugstināts stress gan pedagogiem, gan skolēniem, būtiska ir sociāli-ekonomiskās situācijas loma ģimenēs Covid-19 laikā, tāpēc attālinātās mācības kopumā var pazemināt izglītības kvalitātes rādītājus;
- Pedagogiem un skolēniem nav vienlīdzīga pieeja IKT resursiem, nav pietiekama interneta kvalitāte gan izglītības iestādēs, gan attālinātā darba/mācību veikšanai no mājām, tāpēc apdraudēta ir kvalitatīvas izglītības pieejamība;
- Īpaši Covid-19 izplatības laikā izglītības iestādes saskaras ar vēl lielāku pedagogu trūkumu, vakancēm, arvien izplatītāka ir darba tiesisko attiecību pārtraukšana, biežāka ir slimošana ar Covid-19 un citām slimībām, kas ietekmē pilnvērtīga mācību procesa realizēšanu;
- Nedrīkst pieļaut, ka tiek noteiktas nevienlīdzīgas minimālā skolēnu skaita prasības vienā administratīvā teritorijā esošām privātām vidusskolām 40 skolēni, bet pašvaldību skolām 120 skolēni. 2020./2021. mācību gadā ir jau vairāki desmiti privāto izglītības iestāžu, kas īsteno vispārējās vidējās izglītības programmu, 22 no šīm iestādēm ir Rīgā. Pašvaldībām tiek uzdots optimizēt izglītības iestāžu tīklu, taču tajā pat laikā privātajām izglītības iestādēm tiek izvirzīta prasība par trīs reizes mazāku skolēnu skaitu. Turklāt vairākas pašvaldības jau lēmušas, ka neīstēnos izglītības programmas 10., 11. klasēs, kas ietekmēs kvantitatīvos rādītājus jeb iespēju izpildīt paaugstināto minimālo skolēnu skaitu;
- Vidējās izglītības standarts paredz, ka 11. klasē būs jau centralizētie eksāmeņi. Vēršam uzmanību uz rezultātu rādītājiem, ja 10. klasei tik lielā mērā būs notikušas attālinātās mācības un mācību līdzekļi ir nepietiekami, nekvalitatīvi. Ņemot vērā šī brīža situāciju, Covid-19 krīzes laikā, tiek realizēta jaunā kompetencēs balstītā mācību satura pieejas ieviešana. Dotā situācija ievieš zināmas izmaiņas darba organizācijā un kvalitatīvas zināšanu ieguves procesā (attālinātais mācību process, mācību un metodisko līdzekļu nepietiekams daudzums), tādējādi pastāv risks, ka izvēļu grozi netiks realizēti paredzētajā kvalitatīvajā līmenī, neatkarīgi vai paredzētais mācību saturs tiks izņemts. Uzskatām, ka šādā situācijā būtu jābūt iespējai centralizētos eksāmenus kārtot beidzot 12. klasi;
- Jāņem vērā pašvaldību vēlēšanas, lai jaunajam sasaukumam ir laiks izanalizēt

un pieņemt izsvērtus, profesionālus lēmumus par vidusskolas posma izglītības iestāžu tīkla optimizāciju;

- Higiēnas prasību nodrošināšana gadiem tiek atlikta (lielāks kvadrātmetru skaits uz skolēnu). Tas var ietekmēt minimālā skolēnu skaita noteikšanu. Saistībā ar skolu tīkla optimizāciju tiek pagarināts pārejas periods, līdz kuram jānodrošina divu kvadrātmetru platība uz katru izglītojamo mācību telpā, tādējādi šī prasība stāsies spēkā 2023. gada 1. septembrī līdzšinējā šā gada 1. septembra vietā. Veselības ministrijā skaidro, ka minimālā platība kvadrātmetros uz skolēnu ir galvenais rādītājs, ko ievērojot, var efektīvāk nodrošināt bērniem labvēlīgus iekštelpu vides apstākļus, īpaši, ja mācību telpās nav mehāniskās ventilācijas. Ir svarīgi nodrošināt atbilstošu platību katram izglītojamajam, lai nodrošinātu pietiekamu gaisa cirkulāciju telpās un līdz ar to optimālu oglekļa dioksīda (CO₂) koncentrāciju, tādējādi samazinot infekciju slimību izplatības risku. Ja reiz ir spēkā šādi nosacījumi, kas ir minēti arī MK noteikumos Nr. 610 "Higiēnas prasības izglītības iestādēm, kas īsteno vispārējās pamatizglītības, vispārējās vidējās izglītības, profesionālās pamatizglītības, arodizglītības vai profesionālās vidējās izglītības programmas", ieteicams būtu pārskatīt prasības par izglītojamo skaitu klasēs. Arī MK noteikumu Nr. 583 "Kritēriji un kārtība, kādā valsts piedalās vispārējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksas finansēšanā vidējās izglītības pakāpē" 10. punkts nosaka maksimāli pieļaujamo izglītojamo skaitu vispārējās izglītības iestādes vidējās izglītības pakāpes klasē un vidējās izglītības pakāpes klašu grupā nosaka vispārējās izglītības iestādes vadītājs, ņemot vērā normatīvajos aktos par higiēnas prasībām noteikto minimālo platību viena izglītojamā vietai mācību telpā, ķīmijas un fizikas kabinetā, mājturības un tehnoloģiju kabinetā, sporta zālē un datorklasē.

LIZDA norāda, ka nav pieejama informācija, vai IZM, nosakot minimālos skolēnu skaitu, ņēma vērā MK noteikumus Nr. 610 "Higiēnas prasības izglītības iestādēm, kas īsteno vispārējās pamatizglītības, vispārējās vidējās izglītības, profesionālās pamatizglītības, arodizglītības vai profesionālās vidējās izglītības programmas", kas nosaka:

"24. Minimālā platība viena izglītojamā vietai:

24.1. mācību telpā — 2 m²;

24.2. telpā, kurā veic ķīmijas, fizikas vai dabaszinību laboratorijas vai praktiskos darbus, – 2,4 m²;

24.3. mājturības, dizaina un tehnoloģiju kabinetā – 3 m²;

24.4. sporta zālē — 8 m²;

24.5. datorklasē – 3 m²."

LIZDA uzskata, ka ir tiesīga pieprasīt veikt grozījumus pedagogu darba samaksas paaugstināšanas grafikā, jo tā pieņemšana ir saistīta ar MK noteikumu Nr. 583 "Kritēriji un kārtība, kādā valsts piedalās vispārējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksas finansēšanā vidējās izglītības pakāpē" pieņemšanu. MK noteikumu projekta "Kritēriji un kārtība, kādā valsts piedalās vispārējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksas finansēšanā vidējās izglītības pakāpē" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma - anotācijas kopsavilkumā akcentēts: "Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2014. – 2020. gadam norādīts, ka izglītības attīstības politikas virsmērķis ir kvalitatīva un iekļaujoša izglītība personības attīstībai. Lai nodrošinātu minētā virsmērķa izpildi, IZM plāno atalgojuma palielināšanu pedagogiem saskaņā ar indikatīvo pedagogu darba samaksas pieauguma grafiku laikposmam no 2018. gada 1. septembra līdz 2022. gada 31. decembrim saistīt ar augstas izglītības kvalitātes nodrošināšanu ikvienā skolā. Tiek plānots, ka noteikumi stāsies spēkā 2020. gada 1.

augustā.”